

بسم الله الرحمن الرحيم

نظرات استدلالی شورای نگهبان

در بررسی

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره برداران هسته‌ای

مرحله اول: جلسه ۱۳۸۷/۸/۱۵ شورای نگهبان

مرحله دوم: جلسه ۱۳۹۰/۹/۹ شورای نگهبان

مرحله سوم: جلسه ۱۳۹۰/۱۱/۲۶ شورای نگهبان

لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای

۱- مقدمه

لایحه «عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای» که بنا به پیشنهاد معاونت حقوقی و امور مجلس رئیس جمهور به هیأت وزیران ارائه شده بود، در تاریخ ۱۳۸۷/۲/۱۵ در این هیأت به تصویب رسید و برای طی تشریفات قانونی و تصویب در مجلس شورای اسلامی به این نهاد ارسال شد. در مقدمه توجیهی این لایحه آمده است: «به منظور گسترش حضور فعال جمهوری اسلامی ایران در سازمان‌ها و مجامع بین‌المللی و بهره‌گیری از آن در جهت تأمین منافع ملی و تحقق هر چه بیشتر همگرایی منطقه‌ای و بین‌المللی در راستای اصول و اهداف استراتژیک سیاست خارجی کشور و بهره‌گیری از آخرین دستاوردهای علمی و تکنولوژیکی، این لایحه برای طی مراحل قانونی به مجلس شورای اسلامی تقدیم می‌شود.»

این لایحه، در مجلس شورای اسلامی برای بررسی به صورت یک شوری در تاریخ ۱۳۸۷/۵/۲۴ به کمیسیون انرژی به عنوان کمیسیون اصلی ارجاع شد که کمیسیون مزبور آن را در جلسه ۱۳۸۷/۷/۷ پس از بحث و بررسی با اصلاحاتی به تصویب رساند. مجلس شورای اسلامی نیز در تاریخ ۱۳۸۷/۸/۸، مصوبه مزبور را با اصلاحاتی تصویب و برای طی مراحل قانونی مقرر در اصل ۹۴ قانون اساسی به شورای نگهبان ارسال کرد. اما از آنجا که متن ارسالی به شورای نگهبان، فاقد کنوانسیون (اساسنامه) موجد اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای بود، شورای نگهبان با اعلام عدم امکان اظهارنظر نسبت به آن، مصوبه را به مجلس بازگرداند. کمیسیون انرژی مجلس برای رفع ایراد شورای نگهبان با تشکیل جلسه در ۱۳۹۰/۷/۱۷، علاوه بر انضمام اساسنامه اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای، در متن ماده واحده نیز اصلاحاتی انجام داد و گزارش آن را به صحن علنی مجلس ارائه کرد که این اصلاحات در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۸/۲۳ به تصویب نمایندگان رسید. پس از وصول مصوبه به شورای نگهبان، این شورا در جلسه ۱۳۹۰/۹/۹ پس از بررسی مصوبه، آن را مغایر با اصل ۷۷ قانون اساسی تشخیص داد و نظر خود را طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۴۶۷۸ مورخ ۱۳۹۰/۹/۹ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد. با ارجاع مصوبه به کمیسیون انرژی، مجدداً این کمیسیون برای رفع ایراد شورای نگهبان، در تاریخ ۱۳۹۰/۹/۲۹ تشکیل جلسه داد و برای تأمین نظر شورای نگهبان، اصلاحات لازم را در مصوبه انجام داد. این اصلاحات در جلسه علنی مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۹ به تصویب نمایندگان رسید. شورای نگهبان پس از دریافت مصوبه، در جلسه مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۶ با بررسی مصوبه، عدم مغایرت آن را با موازین شرع و قانون اساسی طی نامه شماره ۹۰/۳۰/۴۵۷۳۶ مورخ ۱۳۹۰/۱۱/۲۶ به مجلس شورای اسلامی اعلام کرد.

۲- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای مصوب ۱۳۸۷/۸/۸ مجلس شورای اسلامی (مرحله اول)

۲-۱- ماده واحده

«ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای» عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید. تعیین و تغییر دستگاه اجرایی طرف عضویت بر عهده دولت است.»

۲-۱-۱- نظرات استدلالی

۲-۱-۱-۱- دیدگاه مغایرت

الف) با توجه به اینکه تصویب عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون (اساسنامه) موجد این اتحادیه می‌باشد، و از آنجا که متن مزبور به ضمیمه ماده واحده به شورا ارسال نگردیده است، این مصوبه قابلیت بررسی در شورای نگهبان را ندارد.

ب) مشخص نیست که متن مورد اشاره در این ماده واحده به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر؟ بنابراین اظهارنظر در خصوص این مصوبه، از این حیث نیز امکان‌پذیر نیست.

۲-۱-۲- نظر شورای نگهبان

نظر به اینکه تصویب عضویت در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای مستلزم تصویب و پذیرش کنوانسیون موجد این اتحادیه (اساسنامه) می‌باشد و از آنجا که متن مزبور ضمیمه ماده واحده به این شورا ارسال نگردیده است، مضافاً به اینکه مشخص نمی‌باشد که متن مورد اشاره به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است یا خیر؟ بنابراین اظهارنظر در خصوص مورد ممکن نبوده، پس از دریافت کنوانسیون موجد (اساسنامه) مصوب اظهارنظر خواهد شد.

۳- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای مصوب ۱۳۹۰/۸/۲۳ مجلس شورای اسلامی (مرحله دوم)

۳-۱- ماده واحده

”ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای» به شرح اساسنامه پیوست عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید.”

۳-۱-۱- نظرات استدلالی

ایراد مذکور در اظهارنظر پیشین شورای نگهبان نسبت به لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای، با اصلاح به عمل آمده (انضمام اساسنامه اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای)، برطرف شده است.

۳-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، ماده واحده لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای را مغایر با موازین شرع و قانون اساسی تشخیص نداد.

۳-۲- بند (۵) اساسنامه

”۵- مجمع عمومی

هر عضو اتحادیه می‌تواند نماینده یا ناظری رسمی در مجمع عمومی داشته باشد. مجمع عمومی وظیفه تصویب تغییرات پیشنهادی در اساسنامه اتحادیه و بررسی نقطه نظرات هیأت مدیره را بر عهده دارد. مجمع عمومی یک نشست عمومی سالانه دارد. دیگر نشست‌ها تحت عنوان نشست‌های عمومی فوق-العاده تشکیل می‌شوند. ...”

۳-۲-۱- نظرات استدلالی

۳-۲-۱-۱- دیدگاه مغایرت

با توجه به اینکه وفق اصل ۷۷ قانون اساسی، کلیه عهدنامه‌ها و موافقتنامه‌های بین‌المللی باید به تصویب مجلس شورای اسلامی برسد، بند ۵ اساسنامه اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای با قانون اساسی مغایرت دارد؛ زیرا بر اساس این بند، تصویب تغییرات پیشنهادی در اساسنامه در صلاحیت مجمع عمومی اتحادیه است، بدون آنکه نیازمند تحقق قیودی دیگر؛ از جمله رعایت تشریفات مقرر در اصل ۷۷ باشد. بنابراین، اطلاق این بند که اصلاح

اساسنامه را بدون رعایت تشریفات مقرر در اصل ۷۷ (= لزوم تصویب اساسنامه اصلاحی در مجلس شورای اسلامی) امکان‌پذیر دانسته، برای جمهوری اسلامی ایران، پذیرفتنی نیست و با اصل ۷۷ قانون اساسی در تضاد است.

۳-۲-۲- نظر شورای نگهبان

در بند (۵)، تصویب تغییرات پیشنهادی در اساسنامه اتحادیه بدون تصویب مجلس شورای اسلامی مغایر اصل ۷۷ قانون اساسی شناخته شد.

۴- بحث و بررسی شورای نگهبان پیرامون لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۹ مجلس شورای اسلامی (مرحله سوم)

۴-۱- ماده واحده

«ماده واحده- به دولت اجازه داده می‌شود در «اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای» به شرح اساسنامه پیوست عضویت یابد و نسبت به پرداخت حق عضویت مربوط اقدام نماید.
تبصره- اعمال بند (۵) این اساسنامه در خصوص جمهوری اسلامی ایران با رعایت اصل هفتاد و هفتم (۷۷) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران است.»

۴-۱-۱- نظرات استدلالی

ایراد مذکور در اظهار نظر پیشین شورای نگهبان نسبت به لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای، با اصلاح به عمل آمده در مجلس (اضافه کردن تبصره به ماده واحده و مقید کردن اعمال بند (۵) اساسنامه اتحادیه به رعایت اصل ۷۷ قانون اساسی)، برطرف شده است.

۴-۱-۲- نظر شورای نگهبان

شورای نگهبان، اساسنامه اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای را مغایر با قانون اساسی و موازین شرع تشخیص نداد.

نظر نهایی شورای نگهبان: مصوبه مجلس در خصوص لایحه عضویت دولت جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه جهانی بهره‌برداران هسته‌ای، با توجه به اصلاحات به عمل آمده، مغایر با موازین شرع و قانون اساسی شناخته نشد.